

ARCHIVUM AMICUS HISTORICI EST

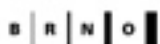
Sborník příspěvků k životnímu jubileu
Hany Jordánkové

K vydání připravila Radana Červená

Statutární město Brno / Archiv města Brna / 2015

© Statutární město Brno, Archiv města Brna, 2015

Redakční rada: PhDr. Libor Blažek (odpovědný redaktor);
Mgr. Jana Čermáková; Mgr. Radana Červená, Ph.D.; Mgr. Tomáš Dvořák, Ph.D.;
PhDr. Aleš Filip, Ph.D.; Mgr. Milena Flodrová; Mgr. Jindřich Chatrný;
PhDr. Hana Jordánková; Mgr. Jiří Mitáček, Ph.D.; Mgr. Karel Mlateček, Ph.D.;
Mgr. Aleš Vyskočil, Ph.D.

ISBN 978-80-86736-40-2

Stuttgart 1927 – Brno 1928 / sídliště Weissenhof – kolonie Nový dům

Inspirace i pro vilu Tugendhat?

DAGMAR ČERNOUŠKOVÁ – IVETA ČERNÁ

Když v lednu 1969 Greta Tugendhatová hovořila ve svém rodném městě o okolnostech vzniku a průběhu stavby své brněnské vily, mj. uvedla: „*Pak na mne silně zapůsobilo sídliště ve Weissenhofu.*“¹ Z takto formulované věty je zřejmé, že Greta, tehdy ještě provdaná Weissová, v roce 1927 navštívila nově vybudované sídliště Weissenhof ve Stuttgartu a skutečně na ni *silně zapůsobilo*. Jednalo se o velkoryse koncipovanou výstavu německého Werkbundu a města Stuttgart, která prezentovala pod programatickým názvem „Byt“ od července do října 1927 představy o výstavbě individuálního, ale i kolektivního bydlení ve 20. století.² Do Stuttgartu bylo tehdy přizváno sedmnáct architektů reprezentujících evropskou avantgardu, aby zde uskutečnili své návrhy.³ Autorem plánu zástavby sídliště a jeho největšího obytného bloku byl Ludwig Mies van der Rohe, tehdy místopředseda Werkbundu.⁴ Výstav-

1 K dnes již legendární přednášce Grety Tugendhatové přednesené česky 17. 1. 1969 v Domě umění města Brna viz *Grete Tugendhat. František Kalivoda. Brno 1968–1969*. Eds. Dagmar Černoušková, Jindřich Chatrný, Jitka Pernesová. Brno 2013, s. 10.

2 V češtině bývá také výstava někdy nazývána „Bydlení“.

3 K tématu například Ulmer, Manfred – Kurz, Jörg: *Die Weissenhofsiedlung. Geschichte und Gegenwart*. Stuttgart 2009 a Kirsch, Karin: *Werkbund-Ausstellung „Die Wohnung“ Stuttgart 1927*. Stuttgart 1992. U nás byla výstava obsáhle publikována v soudobých odborných časopisech (*Architekt SIA, Stavba, Stavitel, Styl*). Deutscher Werkbund (DWB) – Svaz německého díla umělců, architektů a řemeslníků – byl založen v roce 1907 v Mnichově na podnět Hermanna Muthesia. Svými myšlenkami odkazoval na britské hnutí Arts and Crafts.

4 Vedle Miese (1886–1969, místopředseda DWB 1926–1933) to byli: Jacobus Johannes Pieter Oud (1890–1963), Victor Bourgeois (1897–1962), Adolf Gustav Schneck (1883–1971), Le Corbusier (1887–1965), Pierre Jeanneret (1896–1967), Walter Gropius (1883–1969), Ludwig Hilberseimer (1885–1967), Bruno Taut (1885–1938), Hans Poelzig (1869–1936), Richard Döcker (1894–1968), Max Taut (1884–1967), Adolf Rading (1888–1957), Josef Frank (1885–1967), Mart Stam (1899–1986), Peter Behrens (1868–1940), Hans Scharoun (1883–1972).

bou sídliště Weissenhof byl realizován manifest moderny a vznikl tak jeden z nejvýznamnějších stavebních souborů 20. století.⁵

Ve své brněnské přednášce Greta Tugendhatová také mj. uvedla, že před sňatkem s Fritzem Tugendhatem žila několik let v Německu a v Berlíně často navštěvovala dům historika umění Eduarda Fuchse, navržený v letech 1911–1912 Ludwigem Miesem van der Rohe.⁶ „*Dům byl sice ještě vystavěn konvenčním způsobem, ale třemi velkými skleněnými dveřmi z obývací místnosti byl otevřen do zahrady. Zaujalo mne přehledné rozdělení domu v různé životní a obývací sféry.*“⁷ Rok 1927 patřil bezesporu k mezníkům v životě paní Grety. Její první manželství se rozpadalo a ona toužila začít znovu v rodném Brně. Svého druhého muže, rovněž brněnského rodáka Fritze Tugendhata, znala již od dětství, neboť bydlel v sousedství tzv. Löw-Beerovy vily, Gretina rodičovského domu s obrovským pozemkem na Sadové ulici (Parkstrasse) za Lužánkami.⁸ Greta Weissová, rozená Löw-Beerová (1903–1970), a Fritz Tugendhat (1896–1958) oslovili v létě 1928, krátce před svým sňatkem, který uzavřeli 30. července 1928 v Berlíně-Wilmersdorfu, tehdy již slavného architekta Ludwiga Miese van der Rohe. Hybatelkou dění kolem stavby rodinného domu na parcele v horní části pozemku za rodičovskou vilou byla nepochybně paní Greta. Její manžel ji podporoval a zadání znělo jasně: „*Vždycky jsem si přála mít prostorný moderní dům jasných a jednoduchých tvarů. A můj muž se přímo děsil pokojů plných figurek a děček, jak je znal z dětství.*“⁹

V září 1928 přijel Ludwig Mies van der Rohe do Brna. Byl ohromen vy-
nikající úrovní zdejší nové architektury i stavitelského řemesla. Je pravdě-
podobné, že v doprovodu svých hostitelů navštívil právě vrcholící Výstavu

5 Sídliště vzniklo na pláni Feuerbach nad Stuttgartem, kde stával od roku 1779 hospodářský statek – dvůr Georga Philippa Weisse (odtud pojmenování Weissenhof). Od roku 1878 zde byla oblíbená výletní restaurace. Viz Ulmer, M. – Kurz J.: *Die Weissenhofsiedlung*, v pozn. 3, s. 23. Název dvora tak přežívá v proslulém sídlišti Weissenhof, ale i v tenisovém klubu TC Weissenhof (založen 1894), jehož hřiště zde bylo otevřeno v roce 1914.

6 Dům navrhl Mies pro sběratele umění a právníka Huga Perlse (1886–1977), který jej krátce po dokončení prodal Eduardu Fuchsovi (1870–1940), německému historikovi umění a sběrateli. E. Fuchs proslul dílem *Dějiny erotického umění (Geschichte der erotischen Kunst, 1908)*.

7 *Grete Tugendhat*. František Kalivoda, s. 10.

8 K Löw-Beerově vile v Brně na Drobného 22 (dříve Sadová-Parkstrasse) viz například Černoušková, D.: *Vila Alfreda Löw-Beera*. In: *Slavné brněnské vily. 77 domů s příběhem*. Ed. Jan Sedlák. Praha 2013, s. 57–59. Nejnověji Černoušková, D. – Svobodová, Petra – Velešík, Vladimír ml. – Velešík, Vladimír: *Löw-Beerovy vily*. Boskovice a Svitavy 2014, s. 45–52 a *Vila Löw-Beer v Brně. Průvodce*. Eds. Petra Svobodová, Jaromír Hanák. Brno 2015 (pracovní název, v tisku).

9 Viz *Grete Tugendhat*. František Kalivoda, s. 10.

soudobé kultury v Československu, která se konala od května do září 1928 na nově vybudovaném zemském výstavišti v Pisárkách. Fritz Tugendhat udržoval navíc přátelské styky s prof. Vladimírem Úlehrou, který byl na Výstavě soudobé kultury garantem expozice vědy, techniky a školství.¹⁰ Manželé Tugendhatovi, kteří obdivovali a preferovali moderní architekturu, byli jistě pyšní, že svému vzácnému hostovi mají v Brně co ukázat, a na právě dobudovaném výstavišti k tomu měli ideální příležitost. Urbanistický i architektonický koncept brněnského výstaviště se stal manifestem funkcionalismu a dnes se již řadí k vrcholným dílům evropské avantgardy.¹¹

Významnou součástí Výstavy soudobé kultury byla také prezentace moderního bydlení. Pouhý rok po vybudování sídliště Weissenhof ve Stuttgartu se v Brně pod někdejší Císařským, nyní Wilsonovým lesem na okraji Žabovřesk otevřela „Výstava moderního bydlení – Nový dům“. Na příkladu kolonie šestnácti objektů zde měl být představen „ideální“ rodinný dům s patřičným technickým a hygienickým komfortem, budovaný sériově a cenově dostupný.¹² Projekty schválené v prosinci 1927 se začaly realizovat v únoru 1928 a výstava proběhla od počátku září do konce října 1928. K jejímu otevření tedy došlo až v závěru Výstavy soudobé kultury. Organizátoři téměř programově citovali německý vzor včetně podobně koncipovaného katalogu, který jeho autoři obohatili o texty samotných architektů.¹³ Není vyloučeno, že brněnskou výstavu „Nový dům“ Ludwig Mies van der Rohe navštívil.¹⁴ Vzhledem k jeho angažmá ve Stuttgartu by byl Miesův zájem o podobný výstavní

10 Viz Mies v Brně. *Vila Tugendhat*. Eds. Iveta Černá, Dagmar Černoušková. Brno 2012, s. 132, pozn. 24 a 25.

11 K historii areálu výstaviště včetně odkazů na prameny a literaturu viz například Müller, Zdeněk: *Brněnské výstaviště. Stavba století. Stavební vývoj 1928–2002*. Brno 2002 a *Ve znamení paraboly*. Eds. Jindřich Chatrný, Dagmar Černoušková. Brno 2008.

12 Zde nelze nepřipomenout architektky Jana Vaňka (1891–1962) a brněnského rodáka Adolfa Loose (1870–1933) a jejich typové rodinné domky navržené jen o několik let dříve pro sériovou výrobu a realizované v Černé Hoře nedaleko Brna (1924–1925) a v Brně-Černých Polích (1925–1926). Princip stavění známý jako „dům s jednou zdí“ navrhl Adolf Loos již v roce 1921 pro kolonii dělnických domků Am Heuberg ve Vídni. Viz například *O nové Brno. Brněnská architektura 1919–1939*. Eds. Zdeněk Kudělka, Jindřich Chatrný. Brno 2000, s. 44–45 a 352–355; Chatrný, J.: *Jan Vaněk (1891–1962). Civilizované bydlení pro každého*. Brno 2008, s. 20–26; *Brněnské stopy Adolfa Loose*. Eds. Jindřich Chatrný, Dagmar Černoušková. Brno 2010, s. 78.

13 Viz *Výstava moderního bydlení Nový dům*. Eds. Zdeněk Rossmann, Bedřich Václavek. Brno 1928.

14 O Miesově programu při jeho první návštěvě Brna v září 1928 se bohužel nedochovala žádná písemná ani verbální zmínka (například ve vzpomínkách Greta Tugendhatové při jejích návštěvách Brna na sklonku 60. let).

podnik přirozený. Také manželé Tugendhatovi, kteří se chystali stavět rodnou vilu, byť ve velkorysejším pojetí, se jistě sami o tuto výstavu zajímali a Miese o ní informovali.

Obě výstavy se však zásadně lišily přinejmenším ve dvou základních skutečnostech:

- 1) zatímco ve Stuttgartu byly představeny nové formy individuálního, ale také kolektivního bydlení s mezinárodní účastí architektů, v Brně šlo výhradně o individuální bydlení s domácí účastí architektů působících až na jednu výjimku přímo v Brně;¹⁵
- 2) zatímco na Weissenhofu realizoval výstavbu sídliště německý Werkbund společně s městem Stuttgart, v Brně pod Wilsonovým lesem šlo o ryze developerský podnik soukromé stavitelské firmy pod formálním patronátem brněnského odboru Svazu československého díla.¹⁶ Ve srovnání s ostatními stavebními výstavami v Evropě, které proběhly na přelomu 20. a 30. let, to bylo krajně neobvyklé.¹⁷

Projektanti byli limitováni nejen řadou podmínek vycházejících z progresivních tezí moderního bydlení (například racionální půdorys, plochá střecha pro slunění, normalizované výplně či úsporný vestavěný nábytek), ale především faktickými parametry dané lokality (zabahněné pozemky v inundaci Svratky, vysoká úroveň spodní vody, značná vlhkost). Místo pod

15 Vyzvanými byli brněnští architekti: Hugo Foltýn (1906–1944), Bohuslav Fuchs (1895–1972), Jaroslav Grunt (1893–1988), Jiří Kroha (1893–1974), Miroslav Putna (1904–1994), Jan Víšek (1890–1966) a Arnošt Wiesner (1890–1971). Zřejmě z iniciativy B. Fuchse byl přizván pražský architekt Josef Štěpánek (1889–1964). Z účasti pražského Jaromíra Krejčara nakonec sešlo. Mezi renomovanými architekty, z nichž někteří působili již i pedagogicky, byli i dva studenti architektury, H. Foltýn a M. Putna. K tématu viz například *Výstava moderního bydlení*; Starý, Oldřich: *Kolonie „Nový dům“*. Stavba 7, 1928–1929, s. 97–104; Bisom, Wilhelm: „*Das neue Haus*“. *Eine Mustersiedlung in Brünn*. Baumeister 27, 1929, s. 71–93; Setnička, Josef: *Kolonie „Nový dům“ v Brně*. Stavitel 10, 1929, s. 36–49; Sedlák, J.: *40 let kolonie Nový dům – příklad i varování*. Index 2, 1969, s. 58–61; Šlapeta, Vladimír: *Nový dům 1928 a Baba 1932*. Umění a řemesla 16, 1979, s. 19–26 a 60–63; Sedlák, J.: *Kolonie Nový dům v Brně*. Zprávy památkové péče 52, 1992, s. 9–17; *O nové Brno. Brněnská architektura*, s. 128–134.

16 Developery byli stavitelé František Uherka (1880–1946) a Čeněk Ruller (1886–1956). Svaz Českého díla (český Werkbund) byl založen v roce 1914 Janem Kotěrou, který se stal také jeho prvním předsedou. Po 1. světové válce v roce 1920 obnovil svou činnost jako Svaz československého díla pod předsednictvím Josefa Gočára (do roku 1924) a poté Pavla Janáka a dalších (činnost ukončil v roce 1948, kdy byl zestátněn).

17 A to od Stuttgartu (Weissenhof, 1927) přes Vratislav (WuWA, 1929), Curych (Neubühl, 1930–1932), Vídeň (Lainz – Hietzing, 1932) až po Prahu (Baba, 1932).

Wilsonovým lesem nebylo vybráno po zralé úvaze či náhodně, ale jednoduše proto, že tyto pozemky vlastnil od roku 1908 stavitel František Uherka a v rámci jeho účasti na tomto developerském projektu tak měly být náležitě zhodnoceny.¹⁸

Výstava však komerční úspěch nepřinesla. Oproti Výstavě soudobé kultury, se kterou měla paralelně probíhat, byla otevřena příliš pozdě a její návštěvnost nesplnila očekávání. I přes deklarovanou cenovou dostupnost byly finanční náklady na jednotlivé domy nemalé a během výstavy se nepodařilo prodat ani jediný. Také v následujících letech se situace nezlepšila. Většina domů byla dlouhodobě pouze pronajata. Kritika jejich pozdějších stavebních úprav, zejména těch poválečných i těch poměrně nedávných, často pomíjí fakt, že tři domy téměř k nepoznání přestavěl ještě sám stavitel Uherka na začátku 2. světové války (jeden ze dvou domů od Josefa Štěpánka nebyl v roce 1928 dokončen vůbec). Přes všechna negativa ocenila dobová kritika počín stavitelů kladně a vcelku pochvalně. Zdeněk Kudělka, jeden z našich prvních historiků umění, který se badatelsky zabýval moderní architekturou a rovněž památkovou péčí o ni, po čtyřiceti letech od vzniku kolonie pod Wilsonovým lesem napsal: „Kolonie Nový dům se stala monumentálním manifestem, jímž se brněnská architektura spontánně hlásila k funkcionalistickému a konstruktivistickému proudu. Tato neobyčejně významná skutečnost, stvrzující Brnu prvenství v československé architektonické tvorbě, byla o to závažnější, že měla jakýsi programatický charakter.“¹⁹

Přední místo Brna na poli nejen československé, ale i evropské moderní architektury je dnes již nesporné. Díky manželům Gretě a Fritzi Tugendha-

18 K předmětným pozemkům a okolní zástavbě viz Archiv Pozemkové knihy, Katastrální úřad pro Jihomoravský kraj, pobočka Brno-venkov se sídlem v Brně, Kn. vl. 2481 (Brno-Žabovřesky) a dále nepublikovaný text Jana Sedláka na téma Brněnský funkcionalismus (programový projekt MK ČR PK 99P04OPP030 na rok 1999).

19 Viz Kudělka, Z.: *Brněnská architektura 1919–1928*. Brno 1970, s. 56. Brněnská kolonie Nový dům je dnes součástí sítě výstavních kolonií v Evropě z let 1927–1932. Počátkem listopadu 2014 proběhlo v Brně v Centru obnovy památek architektury 20. století setkání měst sítě těchto kolonií. Jednotlivé kolonie/sídlíště (Weissenhof ve Stuttgartu; Nový dům v Brně; WuWA ve Vratislavi; Neubühl v Curychu; sídlíště Werkbundu ve Vídni; Baba v Praze) budují společný webový portál (www.werkbund-estates.eu) a spolupracují na společné výstavě, která by měla být uspořádána ve Vratislavi při příležitosti Evropského hlavního města kultury 2016. K tématu viz zpráva na webových stránkách vily Tugendhat. Dostupné z: <http://www.tugendhat.eu/cz/aktualne/setkani-mest-site-vystavnich-kolonii-v-evrope-313.html>, cit. 25. 11. 2014.

tovým má Brno však i světový unikát – rodinný dům, který se řadí k nejvýznamnějším vilovým stavbám moderní světové architektury a zároveň k zásadním stavbám Ludwiga Miese van der Rohe na evropském kontinentě. Jak je zřejmé ze vzpomínek Greta Tugendhatové, vilové kolonie ve Stuttgartu a nepochybně i v Brně byly pro mladé zámožné stavebníky v mnohém inspirativní, byť propagovaly především úsporné a racionální bydlení pro nejširší střední vrstvy.²⁰

Sídlíště Weissenhof ve Stuttgartu, situační plán, červeně vyznačeny doposud stojící domy. Repro z: Ulmer, Manfred – Kurz, Jörg. Die Weissenhofsiedlung. Geschichte und Gegenwart. Stuttgart 2009, s. 45.

20 Za cenné podněty k tématu děkují autorky příspěvku kolegům Jindřichu Chatrnému a Pavlu Borskému z Muzea města Brna, Anji Krämer, ředitelce Muzea Weissenhof ve Stuttgartu, a prof. Ivanu Rullerovi, synovi stavitele Čenka Rullera.

Sídlště Weissenhof ve Stuttgartu, historický letecký pohled. Muzeum Weissenhof ve Stuttgartu.

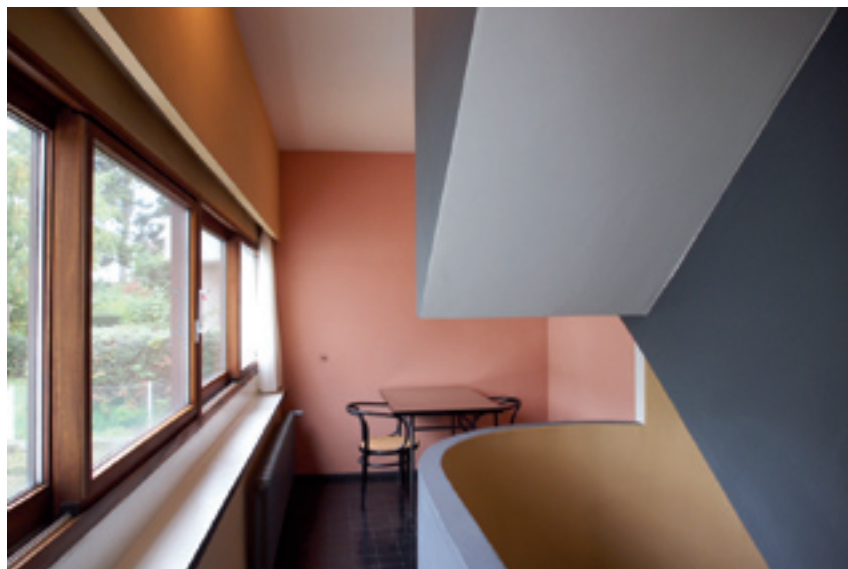
Sídlště Weissenhof ve Stuttgartu, Ludwig Mies van der Rohe, obytný blok s domy 1–4 (ul. Am Weissenhof 14–20). Propagační foto: Foto-archiv Mercedes-Benz, a. s., Stuttgart. Repro pohlednice: Muzeum Weissenhof ve Stuttgartu.

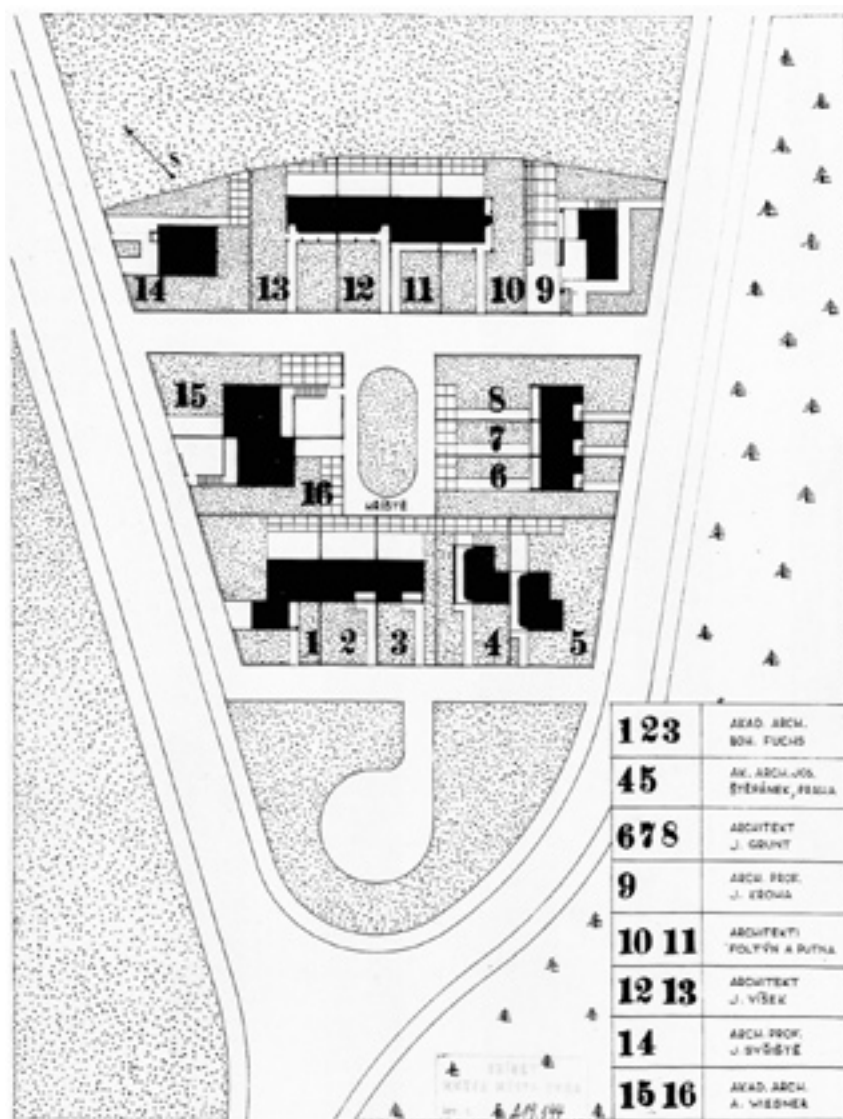
Sídlíště Weissenhof ve Stuttgartu, Le Corbusier a Pierre Jeanneret, domy 14–15 (ul. Rathenastrasse 1–3, dnes sídlo Muzea Weissenhof). Propagační foto: Foto-archiv Mercedes-Benz, a. s., Stuttgart. Repro pohlednice: Muzeum Weissenhof ve Stuttgartu.

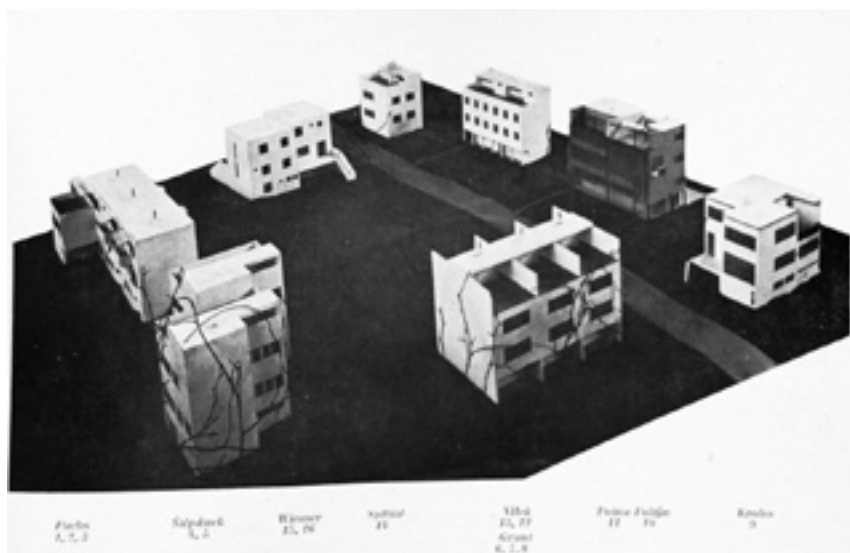
Sídlíště Weissenhof ve Stuttgartu, Le Corbusier a Pierre Jeanneret, domy 14–15 (ul. Rathenaustrasse 1–3, dnes sídlo Muzea Weissenhof), obytný prostor upravený jako ložnice (foto D. Černoušková, říjen 2014).

Sídlíště Weissenhof ve Stuttgartu, Le Corbusier a Pierre Jeanneret, domy 14–15 (ul. Rathenaustrasse 1–3, dnes sídlo Muzea Weissenhof), schodiškový prostor (foto D. Černoušková, říjen 2014).

Kolonie Nový dům v Brně, návrh zastavovacího plánu od J. Grunta a B. Fuchse z roku 1927 (realizovaný s výjimkou hřiště). Repro z: O nové Brno. Brněnská architektura 1919–1939. Eds. Zdeněk Kudělka, Jindřich Chatrný. Brno 2000, s. 128, obr. 154.

Kolonie Nový dům v Brně, fotografie modelu. Repro z: O nové Brno. Brněnská architektura 1919–1939. Eds. Zdeněk Kudělka, Jindřich Chatrný. Brno 2000, s. 133, obr. 159.

Kolonie Nový dům v Brně, Drnovická ulice v pohledu od západu s domem 14 J. Syřiště (Drnovická 12), domy 13 a 12 J. Viška (Drnovická 10–8), domy 11 a 10 M. Putny (Drnovická 6) a H. Foltýna (Drnovická 4) a domem 9 J. Krohy (Drnovická 2). Repro z: Bisom, Wilhelm: „Das neue Haus“. Eine Mustersiedlung in Brünn. Baumeister 27, 1929, s. 71.

Kolonie Nový dům v Brně, současný stav domů 13 a 12 J. Víška (ul. Drnovická 10–8) a domů 11 a 10 M. Putny (ul. Drnovická 6) a H. Foltýna (ul. Drnovická 4), vzadu dům 9 J. Krohy (ul. Drnovická 2) (foto D. Černoušková, říjen 2014).

Kolonie Nový dům v Brně, současný stav domů 15 a 16 A. Wiesnera (ul. Bráfova 109 a 111), v pozadí domy 8, 7 a 6 J. Grunta (ul. Šmejkalova 144–148) (foto D. Černoušková, říjen 2014).

Aus diesen Gründen wurden die Zusage der Ernennung zum Professor und Eröffnung der Vorträge verschoben. Seit dem akademischen Schuljahr 1922–1923 hat Vojtíšek im Rahmen des historischen Seminars die Supplentur an dem neu gestalteten Lehrstuhl für historische Hilfswissenschaften (der damals in der Falkensteinerstrasse 14 (heute Hlinky) siedelte) angenommen. Er kam alle 2 Wochen für 4 Tage und ähnlich war das noch auch im nächsten Jahr, bis zu dem 30. Juli 1924. Zu seinem Vertreter wurde dann Václav Hrubý, der aber unerwartet am 15. Januar 1933 starb und die Vorträge blieben also wieder unbesetzt. Die Supplentur hat dann Vojtíšek nie angenommen, denn die freie Stelle hat der junge und hoffnungsvolle Jindřich Šebánek besetzt.

Stuttgart 1927 – Brno 1928 / Siedlung Weissenhof – Kolonie Neues Haus

Auch eine Inspiration für Villa Tugendhat?

DAGMAR ČERNOUŠKOVÁ – IVETA ČERNÁ

Im Jahre 1927 veranstaltete Deutscher Werkbund (Ein Bund des Werkes von deutschen Künstlern) eine großzügig konzipierte Ausstellung, die unter dem Titel „Wohnung“ verschiedenste Vorschläge des Wohnungsbaues von dem individuellen wie auch kollektiven Wohnen des 20. Jahrhunderts präsentierte. Ihre Entwürfe realisierten hier 17 Architekten, die zu den Vertretern der europäischen Avantgarde gehörten. Der Autor des Entwurfes der Siedlung und des grössten Wohnblockes war Ludwig Mies van der Rohe.

Greta Tugendhat erinnerte im Jahre 1969 in ihrem Geburtshaus in Brunn daran, wie stark auf sie die Siedlung Weissenhof gewirkt hat. Damals hat sie mit dem künftigen Gatten Fritz Tugendhat einen Bau des Familienhauses in Brunn geplant. Junge Baumeister haben damals in der Sache des Entwurfes ihrer Familienvilla gerade den Architekten Ludwig Mies van der Rohe angesprochen. Mies besuchte Brunn im September 1928 und es ist nicht ausgeschlossen, dass er sich im Geleit seiner Gastgeber die Ausstellung des modernen Wohnens – die Kolonie „Neues Haus“ angesehen hat. Sie wurde ein Bestandteil der Ausstellung der zeitgenössischen Kultur, die zum 10. Jubiläum der Entstehung der Tschechoslowakei veranstaltet wurde.

Die beiden Ausstellungen gehören heute zu den Manifesten der europäischen Moderne des 20. Jahrhunderts. In zwei grundsätzlichen Hinsich-

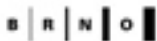
ten waren sie aber ganz unterschiedlich: 1) in Stuttgart handelte es sich um eine Darstellung des individuellen, zugleich aber kollektiven Wohnens mit internationaler Teilnahme der Architekten; in Brünn handelte es sich ausschließlich um das individuelle Wohnen mit der Teilnahme der hiesigen Architekten; 2) während der Bau in Weissenhof von dem Deutschen Werkbund und der Stadt Stuttgart realisiert wurde, ging es in Brünn um ein rein bauträgerisches Unternehmen einer privaten Baufirma unter dem formalen Patronat des Verbandes des tschechoslowakischen Werkes (Svaz československého díla).

Obwohl es sich in beiden Fällen um ein Muster des modernen Wohnens für die Mittelschicht handelte, sind diese Ausstellungen zu einer wertigen Inspiration auch für das großzügig entworfenes Familienhaus der reichen Klienten geworden, welches später als eine der bekanntesten Villen der Welt berühmt wurde.

Ausflugszüge des Brüner Magistrats und das Unverständnis der Bevölkerung

LIBOR VYKOUPIIL

Ähnlich wie in den anderen Fällen versuchte auch die Stadt Brünn die Folgen der großen Wirtschaftskrise zu lindern, welche die Ökonomik der meisten Länder getroffen hat. Im März 1931 kam der oberste Kanzleirat der Stadt Brünn Alois V. Kožíšek mit einer Initiative der Gründung von sog. Magistratszügen, die das Eisenbahnministerium für den halben Preis in die Umgebung von Brünn abfertigen sollte. Man verhandelte die ganze Aktion besonders schnell und mit Unterstützung des Ministeriums gelang es, die ersten Züge bereits am Sonntag den 14. Juni 1931 abfertigen lassen. Die Aktion fand aber überhaupt keinen Anklang wie man erwartet hat und es wurden eigentlich nur zwei Züge in der Richtung Blanz im Juni-Termin besetzt. Die nächsten Zugverbindungen im Juli und August, wie auch Magistratszüge nach Gurein, Strelitz und Adamstadt mussten aufgelöst werden. Das Magistrat sah darin ein großes Unverständnis der Bevölkerung – in der Tat handelte es sich aber vor allem um seine schlechte Orientierung in den Bedürfnissen der Leute. Die Fahrkartenermäßigung einerseits und die Geldmangel der Bevölkerung andererseits haben nämlich niemanden dazu motiviert, das Angebot auszunützen.

ARCHIVUM AMICUS HISTORICI EST

Sborník příspěvků k životnímu jubileu Hany Jordánkové

K vydání připravila Radana Červená

Vydalo statutární město Brno, Archiv města Brna
(Přední 2, 618 00 Brno, amb@brno.cz), roku 2015.

Odpovědný redaktor: PhDr. Libor Blažek

Redakce: Mgr. Radana Červená, Ph.D.

Jazykové korektury: Mgr. Ing. Klára Nosková, Ph.D.

Obálka, grafická úprava a sazba: Jakub Rejlek

Vytiskl Arch – polygrafické práce, spol. s r. o., Charbulova 3a, 618 00 Brno

Náklad 300 ks

Vydání první

ISBN 978-80-86736-40-2